

'מה למעלה'

שיעור יומי בפרשת השבוע - 'פנחס' תשע"ז
הרב מרדכי אלון
נערך משמיעה ע"י תלמידים

איך עולים - תמיד?

בשר ויין אחרי החורבן

לפני שניכנס לענייני קרבנות התמיד ניזכר, ברוח ימי בין המצרים, בסיפור מפורסם מהגמרא הקשור לימים שאחרי חורבן הבית -

תנו רבנן: כשחרב הבית בשנייה, רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. נטפל להן ר' יהושע, אמר להן: בני, מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין? אמרו לו: נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח ועכשיו בטל? נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח ועכשיו בטל? אמר להם: אם כך, לחם לא נאכל שכבר בטלו מנחות! אפשר בפירות. פירות לא נאכל שכבר בטלו ביכורים! אפשר בפירות אחרים. מים לא נשתה שכבר בטל ניסוך המים! שתקו. אמר להן: בני, בואו ואומר לכם; שלא להתאבל כל עיקר - אי אפשר, שכבר נגזרה גזרה. ולהתאבל יותר מדי - אי אפשר, שאין גזרין גזרה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה...¹

האמת, כשקוראים את הסיפור לא כל כך מבינים את תשובתו של ר' יהושע. התשובה שלו בכלל לא משכנעת - הרי הם לא טענו שהם רוצים למות! מים זה חיוני בשביל לחיות - הם רק רצו למנוע את עצמם ממותרות, כמו שגם אנחנו מונעים את עצמנו ממותרות בימי אבלות. איזו מן השוואה הוא עושה? הרי מים ולחם הם המזונות הבסיסיים והחיוניים ביותר!

קרבן דה-לוקס

מתוך שאלות אלו נעיין בקרבן התמיד המופיע בקריאת 'חמישי' של פרשתנו. האם שמנו לב פעם ממה היה מוקרב קרבן התמיד על גבי המזבח מדי יום שחרית ובין הערביים? - הוא היה מוקרב ממותרות בלבד. רק לוקסוס -

כְּבָשִׁים בְּנֵי שְׁנַיִם תְּמִימִם שְׁנַיִם לְיוֹם... וְעִשְׂרִית הָאֵיפָה סֶלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִיב רְבִיעֵת הַחֵיץ... וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הַחֵיץ לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד בְּקֹדֶשׁ הַסֶּף נִסְךְ שֶׁכֶר...²

כבשים שמנים, יין משובח - לא יין מגתו חלילה, וסלת מוצפת בשמן מעודן. כל הפינוקים שיש - בבת אחת!

סיכון מול סיכוי

מה בעצם הגורם שיכול להפיל אותנו ומעמיד אותנו בניסיון בחיים? - לא הצרכים החיוניים שלנו. המים והלחם אינם מביאים אותנו לעשיית 'שטויות' ולא לגאווה. אולי באמת חבל שהאדם לא נוצר כשהוא יכול להסתפק במזונות הבסיסיים הללו - הוא יאכל רק דברים בריאים, לא יהיו דילמות של שומן רווי או לא רווי וכו'.

מצד שני במותרות נמצא לא רק הסיכון שלנו אלא גם הסיכוי שלנו. בעל חיים אוכל רק את מה שבריא לו ולכן הוא לא חוטא. מעולם לא ראיתי כלב שלוגם יין לצד העצמות שלו... הסכנות האמיתיות שלנו בחיים אכן טמונות במותרות דווקא - אבל זהו הניסיון שאף יכול להרים אותנו למעלה. באכילת בשר ובשתיית יין אפשר להגיע חס ושלום לזלילה וסביאה אבל מצד שני אפשר לרומם את הבשר ואת היין, את העולם כולו, ולהראות איך אפשר לקדש בעולם את הכל.

צדק ילין בה

יש מדרש פלאי שאולי גם הוא יוסבר לאור הדברים שאמרנו כעת. המדרש מדבר על הפסוק בו מתאר ישיעהו הנביא את ירושלים -

... צֶדֶק יִלְיִן בָּהּ וְעֵתָה מְרַצְחִים.³

בהבנה ראשונה נראה כי הכוונה היא שפעם הייתה זו עיר הצדק, עיר שהצדק לן בה, ואילו עתה, משהרשיעו, הפכה למקום מרצחים. אבל חז"ל מבינים את הפסוק באופן אחר לגמרי -

³ ישעיהו א', כ"א.

¹ בבא בתרא ס':

² במדבר כ"ח, ג'.

עולה - תמיד!

אכן זהו עניינו של קרבן התמיד - הכח שלנו לרומם דבר יום ביומו את ההתמודדות. את הבשר והיין והסלת. 'צדק ילין בה' - התמיד הזה בא כדי שאני אלך לישון ואקום בבוקר כשאני מוכן להתמודדות של היום החדש עם כוחות שהעולה הזו מעלה בי.

כשחושבים על זה לעומק אולי בכך גם נמצא תשובה לשאלה המפורסמת של המפרשים - מדוע בכלל התורה חוזרת ומפרטת כאן, ערב הכניסה לארץ, את כל פרשת התמידים ומוספי המועדות, עניינים הקשורים לספר ויקרא, ספר הקרבנות? - אלא, התורה רוצה לומר לנו שהניסיון הזה של הבשר היין והסלת עומד להפוך להיות קשה שבעתיים, כאשר כל אחד יגיע עם נסח הטאבו שלו אל הוילה שהוא בונה בארץ ישראל ויצטרך להתמודד - האם חס ושלום הוא יפול למטה או יעלה עולה - תמיד!

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר סְמוּן, מֵעוֹלָם לֹא לָן אָדָם בִּירוּשָׁלַיִם וּבְיָדוֹ עֶזְרָא. כִּי־צָדֵק, תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר מְכַפֵּר עַל עֲוֹנוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בַלַּיְלָה. תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים מְכַפֵּר עַל עֲוֹנוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בַיּוֹם. מִכָּל מְקוֹם לֹא לָן אָדָם בִּירוּשָׁלַיִם וּבְיָדוֹ עֶזְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר: צִדְקָה לְיֵין בָּהָא.⁴

כלומר, כל יהודי שנמצא בירושלים איננו הולך לישון כשהוא בעל עברה אלא כשהוא זכאי. למה? כי קרבן התמיד של שחר מכפר על העברות שנעברו בלילה ואילו קרבן התמיד של בין הערביים מכפר על העברות שנעשו לאורך היום.

התמודדות תמידית

וצריך להבין - ראשית, ממתי קרבן תמיד מכפר על עברות? שאלה נוספת - לפי הסבר זה, הפסוק 'כִּי אָדָם אֵין צִדְקָה בְּאָרֶץ אֲנָשׁ יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחַטָּא'⁵ איננו נכון! ושאלה שלישית - אם כולם הולכים לישון כשהם צדיקים, למה צריך לעשות וידוי לפני שעוצמים את העיניים? למה יש עוד קרבנות? הרי הכל כבר התכפר על ידי קרבן התמיד!

רעי ואהובי, מדובר פה על דבר אחר לגמרי. פירוש הפסוק 'צדק ילין בה' הוא שהיכולת של האדם להפוך את העולם לעולם של צדק וטוב - נעשית על ידי התמיד של שחר ושל בין הערביים שכולנו מעורבים בהם⁶, ודווקא בגלל המרכיבים מהם הם מוקרבים. נסביר - התמידים הללו אינם באים לכפר על עבירה ספציפית אלא על הדבר הכללי שהאדם צריך להתמודד איתו בעולם - הבשר, היין והסולת מדי יום ביום. יתכן שיש לי נפילות נקודתיות בחטא כזה או בחטא אחר, ועליהם אני אביא את הקרבן הרלוונטי, אבל מעבר לכך יש לנו בבני אדם התמודדות תמידית בעולם - היכולת שלי לרומם את הבשר, את היין ואת הסולת בשמן. את המותרות.

על זה אני שואל - 'ריבונו של עולם, מדוע בכלל נתת לנו את הניסיון היומיומי הזה? הרבה יותר קל היה לנו אם היינו חיים רק מלחם וממים, ממש כמו בעלי החיים, ואז היינו 'ילדים טובים', בלי ניסיונות קשים כאלו ובלי נפילות מיותרות!'

הרשמה לקבלת "טועמיה" מדי שבוע - בכתובת:

<http://eepurl.com/bC00Hn>

מידע ושיעורים נוספים של הרב באתר:

www.hithabrut.org

לקבלת שיעור שמע יומי קצר על פרשת השבוע
בוואטסאפ, שלחו הודעה לנייד -050-4340772

זמני כניסת וצאת השבת:

ירושלים - 19:11 | 20:26

תל אביב - 19:27 | 20:29

חיפה - 19:22 | 20:30

טבריה ומגדל - 19:25 | 20:29

באר שבע - 19:27 | 20:27

⁶ קרבנות ציבור היו כידוע נרכשים מכספי 'מחצית השקל' של כל ישראל.

⁴ מדרש תנחומא, פנחס, י"ג.

⁵ קהלת, ז', כ'.